

Međunarodni znanstveno-stručni skup

500 GODINA FLACIUSA

26. – 27. studenog 2020.

KNJIGA SAŽETAKA

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Međunarodni znanstveno-stručni skup

500 GODINA FLACIUSA

26. – 27. studenog 2020.

KNJIGA SAŽETAKA

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Programski odbor

Maja Ćutić Gorup (Rijeka), Kristina Djaković (Pula), Marieta Djaković (Pula), Bruno Dobrić (Pula), Michael Green (Kopenhagen), Luka Ilić (Balzheim), Vedran Kos (Labin), Violeta Moretti (Pula), Marina Schumann (Zagreb), Mirna Šolić (Glasgow), Nataša Urošević (Pula)

Organizacijski odbor

Kristina Djaković, Marieta Djaković, Bruno Dobrić, Luka Ilić, Violeta Moretti, Nataša Urošević

Ilustracija na naslovnici: bakrorez Hendrika Hondiusa iz 1602. godine. U: Pelc, M. *ICONOGRAPHIA FLACIANA: Portreti Matije Vlačića (16. i 17. st.) i njihovo značenje* // Peristil (Zagreb). 37 (1994[i.e. 1996]); str. 107.

Uredila: Nataša Urošević

Međunarodni znanstveno-stručni skup 500 GODINA FLACIUSA

Okrugle obljetnice prilika su za prisjećanje na važne događaje i ličnosti koji su utjecali na ključne odrednice naše povijesti i kulture. Tako je i 500. godišnjica rođenja Matije Vlačića Ilirika (1520. – 1575.) jedinstven povod za istraživanje i valorizaciju ostavštine istarskog reformatora, čije je stvaralaštvo obilježilo kulturnu povijest Europe. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli uključuje se u obilježavanje 500. godišnjice rođenja znamenitog Labinjana, prvaka europskog humanizma i reformacije, teologa i lingvиста, filologa i crkvenog povjesničara. U suorganizaciji s uglednim partnerima iz Hrvatske i inozemstva, 26. i 27. studenog na Sveučilištu Jurja Dobrile održava se znanstveno-stručni skup „500 godina Flaciusa“, na kojem će Sveučilišna knjižnica i Narodni muzej u Labinu predstaviti raritetna izdanja djela Matije Vlačića Ilirika, a nastavnici i studenti svoja istraživanja i projekte (zbog aktualne pandemije, u virtualnom obliku).

Vlačićevom ostavštinom danas se ponajviše bavi labinski međunarodni znanstveni skup, koji se održava svakih pet godina (dosad su održana četiri skupa, 2000., 2005., 2010. i 2015., a ovogodišnji je, zbog pandemije, odgođen za 2022.). Prije toga, konferencije posvećene Vlačićevom stvaralaštvu održane su u Labinu 1970. i 1985., u sklopu Susreta na dragom kamenu, manifestacije posvećene Miji Mirkoviću i razvojnim pitanjima Istre. Iznimno nas veseli što će organizatori labinskog skupa svoje veliko znanje i iskustvo podijeliti s nastavnicima i studentima pulskog Sveučilišta.

Istraživanja Vlačićevog stvaralaštva u širem kontekstu europskog humanizma i reformacije te mogućnosti valorizacije njegova djela kao suvremene europske baštine predstaviti će nastavnici i studenti s većine sastavnica pulskog sveučilišta te kolege sa sveučilišta, instituta i muzeja u Labinu, Rijeci, Zadru i Zagrebu, stručnjaci iz Njemačke i Danske. Ogromna i velikim dijelom neobrađena Vlačićeva ostavština čuva se danas u arhivima i knjižnicama širom svijeta, a zbirka rariteta, tzv. *Flaciana*, o kojoj brine pulska Sveučilišna knjižnica, bit će ekskluzivno predstavljena na ovoj konferenciji, kao i Vlačićeva djela, koja čuva Narodni muzej u Labinu. Prvog dana skupa, kroz 16 izlaganja, istraživači iz Hrvatske i inozemstva obradit će ključne aspekte Vlačićeva života i djela, a drugi je dan rezerviran za studentsku radionicu i predstavljanje istraživanja provedenih na nekoliko sveučilišnih katedri i kolegija. Organizatori pozivaju sve zainteresirane na sudjelovanje i suradnju u proučavanju ove jedinstvene zavičajne i ujedno europske baštine, izražavajući nadu da će konferencija organizirana u ovo neizvjesno krizno vrijeme rezultirati ne samo objavom zbornika radova i novim istraživanjima, već i konkretnim dogovorima o suradnji na nacionalnim i međunarodnim znanstveno-istraživačkim projektima.

U Puli, 5. studenog 2020.

Za Organizacijski odbor
Nataša Urošević

PROGRAM

Četvrtak, 26. studenog

9.30 – Otvaranje skupa

10.00 – **MATIJA VLAČIĆ ILIRIK U KULTURNO-POVIJESNOM KONTEKSTU**

- Luka Ilić – **Život i djelo Matije Vlačića Ilirika**
- Maja Ćutić Gorup – **Širenje protestantske misli u Pazinskoj knežiji u Vlačićevo doba**
- Gordana Čupković – **Jezične osobitosti Senjaninova *Razgovaranja* (1555.) i hrvatskoga katekizma *Otročje Biblije* (1566.) u kontekstu književnojezične koncepcije hrvatskih reformacijskih izdanja**
- Tullio Vorano – **Stariji istarski pisci o Flaciusu i o njegovom podrijetlu**

11.30 – **MATIJA VLAČIĆ ILIRIK I EUROPSKA ZNANSTVENA MISAO**

- Michaël Green – **Humanistic education in the 15th and 16th centuries**
- Marina Schumann – **Vergerijevih *Osam točaka obrane* i Vlačićeva *Apologija: apologetski žanr u doba reformacije***
- Petra Matović i Ana Mihaljević – **Jezik i stil latinskih djela Matije Vlačića Ilirika**
- Violeta Moretti – **Vlačić o svetopisamskim hebreizmima**

12.30 – Pauza za ručak

13.00 – **VLAČIĆEVA BAŠTINA DANAS**

- Bruno Dobrić – ***Flaciana* i stare knjige o M. Vlačiću Iliriku (M. Flacius Illyricus) u pulskoj Sveučilišnoj knjižnici**
- Vedran Kos – **Valorizacija baštine Matije Vlačića Ilirika u Memorijalnoj zbirci Narodnog muzeja u Labinu**
- Dijana Muškardin – **Primjena zavičajne baštine u nastavi povijesti kroz interaktivno i istraživačko učenje (na primjeru Matije Vlačića Ilirika)**
- Aleksandra Rotar – **Portret i ornament**

14.30 – **SUVREMENE INTERPRETACIJE VLAČIĆEVA STVARALAŠTVA I REFORMACIJE U ISTRI**

- Elis Deghenghi Olujčić – **Il valore storico-documentaristico di due opere di Fulvio Tomizza: *Il male viene dal Nord. Il romanzo del vescovo Vergerio* e *Quando Dio uscì di chiesa. Vita e fede di un borgo istriano del Cinquecento***
- Nataša Urošević – **Mirković o Vlačićevu pojmu domovine kao multikulturalnom zavičaju i ulozi reformacije u kulturnom i društvenom razvoju Istre**
- Marieta Djaković i Kristina Djaković – **Njemački itinerar Matije Vlačića Ilirika – interkulturalni dodiri: o putovanjima, jezicima i knjigama**
- Lada Duraković – **Matija Vlačić u operi: *Labinska vještica* Natka Devčića**

Petak, 27. studenog

STUDENTSKA RADIONICA

9.00 – Pozdravne riječi

9.10 – **Dokumentarni film *Matija Vlačić Ilirik***

10.00 – **EUROPSKI KONTEKST VLAČIĆEVA STVARALAŠTVA**

- Kristijan Brkić – **Politička slika Europe Vlačićeva doba**
- Rikardo Staraj – **Gospodarska slika Njemačke u Vlačićevo doba**
- Klara Horvat – **Sveučilišni krugovi Vlačićeva vremena**
- Valentina Filajdić i Vanja Goričanec – **Vlačić u jezikoslovnom kontekstu**
- Zoran Karlić – **Matija Vlačić Ilirik i reformacija u Hrvatskoj**

12.00 – **VLAČIĆEVO STVARALAŠTVO KAO SUVREMENA EUROPSKA BAŠTINA**

- Bruna Kurka i Dorotea Palajsa – **Glagoljaška kultura i pismenost – modeli suvremene valorizacije**
- Katarina Bratulić i Matteo Legović – **Kulturne rute Vijeća Europe: Ruta reformacije**
- Nikolina Žvorc, Karla Matić i Mia Matijašević – **Brendiranje Labina po Matiji Vlačiću Iliriku**
- Danijela Grubišić – **Europska baština hrvatskih humanista – Memorijalni centar Fausta Vrančića**

SAŽECI IZLAGANJA

Luka Ilić - Život i djelo Matije Vlačića Ilirika (1520. – 1575.)

Godine 2020. obilježava se 500. obljetnica rođenja najvažnijeg protestantskog uma koji se rodio na tlu Istre. Tijekom svoje akademske i crkvene karijere Matija Vlačić Ilirik (lat. Matthias Flacius Illyricus) često se selio sa svojom velikom obitelji i knjižnicom. Predavanje daje prikaz njegovog putovanja od rodnog Labina, preko Venecije, Augsburga, Basela, Tübingena, Wittenberga, Magdeburga, Jene, Regensburga, Antwerpena, Strasbourga i naposljetku Frankfurta na Majni, gdje je umro u 55. godini života. Smještajući Vlačićev životopis u povijesni, društveni i teološki kontekst ranog novog vijeka, nastojat ću prikazati neke od važnijih osoba i iskustava s kojima se Flacius susreo u okviru prilično velikog geografskog prostora. Pored toga bavit ću se razdobljem europske kulturne povijesti u kojem je Vlačić stekao naobrazbu, tj. humanizmom i renesansom kao i protestantskom reformacijom i katoličkom protureformacijom. Također ću se osvrnuti na Vlačićeve najvažnije radove i govoriti o njegovom doprinosu teologiji, crkvenoj povijesti, filozofiji i humanističkim znanostima uopće. Pored toga bit će riječi i o nekoliko njegovih sporova s neistomišljenicima, kao i o tome kako je Vlačić upamćen i recipiran kroz povijest.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, život, stvaralaštvo, protestantska reformacija, teologija

Dr. sc. Luka Ilić, teolog i povjesničar reformacije, rođen je 1969. godine u Karlovcu. Protestantsku teologiju i povijest studirao je u inozemstvu. Diplomirao je na Protestantskom teološkom fakultetu u Bruxellesu, magistrirao na Vrije Universiteit u Amsterdamu, a doktorirao crkvenu povijest na Evangeličkom (luteranskom) fakultetu u Philadelphiji (Sjedinjene Američke Države). Prerađenu disertaciju objavio je kod nakladnika Vandenhoeck & Ruprecht u Göttingenu. Radio je kao profesor na Visokom evanđeoskom teološkom učilištu u Osijeku i kao znanstveni suradnik na Leibnizovu institutu za europsku povijest u Mainzu u razdoblju od 2010. do 2014. Kao svećenik, pak, radio je u Zemunu, Haddon Heights, New Jersey, nakratko i u Rijeci. Od svibnja 2014. živi i radi kao župnik evangeličko-luteranske crkve u Württembergu, u mjestu Balzheim. Objavio je šezdesetak stručnih i enciklopedijskih radova i izlagao na mnogim znanstvenim skupovima u Hrvatskoj (Dani Frane Petrića na Cresu, Marulićevi dani u Splitu, itd.) i inozemstvu. Surađuje u organiziranju simpozija o Vlačiću u Labinu od 2006. i radio je na priređivanju trećeg i četvrtog zbornika s labinskog simpozija. Član je uredništva više znanstvenih časopisa, *Reformation & Renaissance Review: Journal of the Society for Reformation Studies*, *Stati inu obstatu: revija za vprašanja protestantizma* (Ljubljana), *CRIS: časopis povijesnog društva Križevci*, *Homiletisch-Liturgisches Korrespondenzblatt*, kao i redoviti suradnik *Luther bibliografije* za časopis *Lutherjahrbuch*. S Tulliom Voranom autor je mrežne stranice www.flacius.info labinskog Narodnog muzeja pokrenute, 2009. godine. Prigodom 500. obljetnice reformacije dobio je medalju Luther i zahvalnicu Evangeličke crkve u Republici Hrvatskoj, a 2020. nagradu Grada Labina za kontinuirano proučavanje djela Matije Vlačića Ilirika i promociju Labina. U Hrvatskoj je objavio dvije knjige: *Milost, vjera i grijeh: teologija Matije Vlačića Ilirika* (Pula, 2014.) i *Teološka biografija Matije Vlačića Ilirika. Proces radikalizacije u Flaciusovoj misli* (Zagreb, 2020.).

Maja Ćutić Gorup - Širenje protestantske misli u Pazinskoj knežiji u Vlačićevo doba

Car Svetog Rimskog Carstva Karlo V. donio je 1550. Nalog o potpunom uništenju raskola i sekta. Nalog je ponovno objavljen na njemačkom s predgovorom koji je napisao Matija Vlačić Ilirik. Vlačić u predgovoru ističe da car ima namjeru uništiti Lutherovo učenje. U Vlačićevo vrijeme djelovala je uraška tiskara (1561. – 1565.) u kojoj je izdano više od 30 tisuća primjeraka knjiga. Suradnjom s uraškim prevoditeljskim krugom – posebice s najzaslužnijima za tiskanje hrvatskih knjiga, Stjepanom Konzulom i Antunom Dalmatinom – istarski glagoljaši iz Pazinske knežije svojom su korekturom i prijevodima knjiga pridonijeli nastanku hrvatske protestantske književnosti. Iz korespondencije djelatnika i suradnika uraške tiskare vidljivo je da su oni cijenili Vlačićevo veliko teološko znanje te poznavanje različitih jezika i pisama. Zbog svojih nepokolebljivih uvjerenja Vlačić nije mogao odigrati veću ulogu u radu tiskare.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, Pazinska knežija, nalog, Karlo V., uraška tiskara, svećenici glagoljaši

Doc. dr. sc. Maja Ćutić Gorup zaposlena je na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Područja njezina znanstvenog djelovanja su metodika nastave povijesti te ranonovovjekovna povijest hrvatskih zemalja i Europe s posebnim osvrtom na razdoblje reformacije i katoličke konfesionalizacije.

Gordana Čupković - Jezične osobitosti Senjaninova *Razgovaranja* (1555.) i hrvatskoga katekizma *Otročje Biblije* (1566.) u kontekstu književnojezične koncepcije hrvatskih reformacijskih izdanja

Predstavljaju se jezične osobitosti latinicom tiskanih djela iz 16. st. pisanih narodnim jezikom kojima autorstvo nije utvrđeno, a različiti proučavatelji među ostalim pripisivali su ih i Vlačiću. Ta su djela teološko prenje *Razgovaranje među papistu i jednim luteran* tiskano 1555., potpisano pseudonimom Anton Senjanin, te hrvatski katekizam *Otročje Biblije*, tiskane 1566. u Regensburgu, koja se pripisuje Vlačićevu suradniku, slovenskom reformatoru Sebastijanu Krelju. Jezične osobitosti svakoga djela predstavljene su u usporedbi s književnojezičnom koncepcijom hrvatskih reformacijskih izdanja tiskanih u Urachu od 1561. do 1565. Pokazuje se da su hrvatska reformacijska izdanja, iako posreduju određene različitosti u organskim idiomima kao i u samim književnim koncepcijama, uglavnom ujednačena u smislu propagiranja uporabe narodnoga, razgovornoga jezika u sakralnim tekstovima (posebno u tekstovima vjerske pouke).

Ključne riječi: povijest hrvatskoga jezika, hrvatsko glagoljaštvo, čakavsko narječje, reformacija

Gordana Čupković izvanredna je profesorica na Odjelu za kroatistiku Sveučilišta u Zadru. Bavi se hrvatskim glagoljaštvom i semantikom. Autorica je knjige o intertekstualnosti u srednjovjekovnim glagoljaškim tekstovima te knjige o jeziku reformacijskih tekstova iz 16. st. Voditeljica je bilateralnoga projekta o jeziku hrvatskih i slovenskih reformacijskih tekstova u 16. st.

Tullio Vorano – Stariji istarski pisci o Flaciusu i o njegovom podrijetlu

Rad prikazuje stav istarskih pisaca 18. i 19. st. prema Matiji Frankoviću/Vlačiću Iliriku (Matthias Flacius Illyricus). Usprkos sveopćem katoličkom okruženju u protureformacijskom ozračju, čak su se četiri pisca tog vremena pozabavila Flaciusom i to gotovo usporedo sa sličnim procesom u Europi. Prvi koji se u nas zainteresirao za Flaciusa bio je markiz Girolamo Gravisi (1720. – 1812.) iz Kopra koji je u rukopisu ostavio biografski spis *Memorie intorno a Mattia Francovitz detto volgarmente Flacio Illirico*. Premda je ostao u rukopisu, Gravisijev spis imao je ipak odjeke u obrazovanim krugovima jer ga spominju i drugi pisci. Kanonik Pietro Stancovich iz Barbana je u drugom svesku svog trotomnog djela *Biografia degli uomini distinti dell'Istria*, objavljenom 1829. godine u Trstu, posvetio gotovo trideset stranica opisivanju Flaciusova života i djela, pod nazivom Mattia Francovich detto Flaccio Illirico. Četiri desetljeća kasnije, 1869. godine, objavio je u Puli Labinjanin Tomaso Luciani spis *Mattia Flacio – Istriano di Albona – Notizie e documenti*. Drugi Labinjanin, Ermanno Nacinovich objavio je u Rijeci 1886. godine, za naše prostore, prvu cjelovitu biografiju o Flaciusu, pod nazivom *Flacio – studio biografico storico*.

Gravisi i Stancovich drže da je Flacius Francovicheva roda, dok se Luciani i Nacinovich o tome ne izjašnjavaju. Sva četvorica autora smatraju Flaciusa Talijanom, što je razmljivo s obzirom na njihovo porijeklo, okruženje i stvaranje. Flacius je po majci bio Talijan, po ocu je zacijelo bio Hrvat, međutim on je 500 godina prije nas bio ponajviše Europljanin, ličnost takvog formata koja je svojim djelovanjem nadilazila uske etničke okvire. Trajna zasluga razmatranih istarskih pisaca leži u tome što su prepoznali Flaciusovu veličinu i značaj. Svojim smionim pisanjem doprinijeli su ne samo da se Flacius izvuče iz povijesnog zaborava, već su pridonijeli i znanstvenoj spoznaji o njemu i njegovom djelu.

Ključne riječi: Flacius, porijeklo, Girolamo Gravisi, Pietro Stancovich, Tomaso Luciani, Ermanno Nacinovich

Tullio Vorano je umirovljeni profesor povijesti i povijesti umjetnosti (diplomirao na Filozofskom fakultetu u Zagrebu) koji je cijeli svoj radni vijek (1968. – 2011.) proveo u Narodnom muzeju Labin u svojstvu kustosa-voditelja.

Bruno Dobrić - "Flaciana" i stare knjige o Matiji Vlačiću Iliriku (Matthias Flacius Illyricus) u pulskoj Sveučilišnoj knjižnici

U XIX. stoljeću u Istri se javljaju proučavatelji istarskih starina i bibliofili barbanski kanonik Pietro/Petar Stancovich (1771. – 1852.) i labinski proučavatelj starina i političar Tomaso Luciani (1818. – 1894.) koji sustavno sakupljaju knjige autora porijeklom iz Istre, odnosno knjige koje govore o Istri i Istranima (*Histrica*). Zahvaljujući njihovoj brizi za prikupljanje knjiga istarskih autora početkom XX. st. iz knjižnice T. Lucianija pristiglo je u knjižnicu *Biblioteca Provinciale dell'Istria* (Pokrajinska knjižnica Istre) – osnovanu 1861. godine pri Istarskom saboru – trinaest svezaka knjiga protestantskog teologa, filozofa, lingvista i povjesničara Matije Vlačića Ilirika Ilirika /Matthias Flacius Illyricus (Labin, 1520. – Frankfurt 1575.). Danas se te knjige čuvaju u pulskoj Sveučilišnoj knjižnici, a zajedno s još devet Vlačićevih knjiga čine zbirku *Flaciana*. Pored toga, tu se čuva manji broj polemičkih djela protiv Vlačića iz XVI. st. te četiri knjige koje sadržavaju Vlačićeve tekstove, odnosno njegove predgovore, kao i pojedine biografije M. Vlačića.

U rukopisnoj ostavštini P. Stancovicha koja se čuva u istoj knjižnici sačuvana su i dva portreta Vlačića – crtež olovkom (izrađen na osnovi portreta objavljenog u nekoj knjizi) i portret koji je Stancovich objavio u svojoj knjizi životopisa istaknutih Istrana *Biografia degli uomini distinti dell'Istria* (1828. – 1829.).

Flaciana, koja se čuva u pulskoj Sveučilišnoj knjižnici svjedoči o doprinosu ovog značajnog istarskog autora europskoj kulturi.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, Matthias Flacius Illyricus, Sveučilišna knjižnica Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, Pietro Stancovich, Tomaso Luciani

Bruno Dobrić (r. 1957. u Puli), dr. informacijskih znanosti; zaposlen je kao knjižničarski savjetnik u Sveučilišnoj knjižnici Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Objavio je knjige “Kultura čitanja i nacionalni pokreti: čitalačka društva i knjižnice u Puli u drugoj polovici 19. i prvoj polovici 20. stoljeća” (Pula, 2003.), „Katalog knjiga iz XVI. stoljeća (cinquecentina) u knjižnicama, muzejima i franjevačkim samostanima u hrvatskom dijelu Istre“ (zajedno s M. Smolica; Pula, 2014.) i „Novine i časopisi na njemačkom jeziku u Istri (1871. - 1918.) : Pula, Opatija, Brijuni“ (Pula, 2016.). Radove s područja kulturne povijesti Istre u XIX. i XX. stoljeću objavljuje u hrvatskim i inozemnim časopisima i zbornicima.

Vedran Kos – Valorizacija baštine Matije Vlačića Ilirika u Memorijalnoj zbirci Narodnog muzeja u Labinu

Matija Vlačić Ilirik jedna je od najistaknutijih osoba i znanstvenika u kulturnoj povijesti Europe u 16. stoljeću i zasigurno najzaslužniji Labinjanin. Narodni muzej i Grad Labin posljednjih pedesetak godina na razne načine valoriziraju lik i djelo Matije Vlačića. Već sedamdesetih godina prošlog stoljeća vidljivi su i opipljivi znakovi poštovanja: osnovna škola i ulica nose njegovo ime, posvećena mu je spomen ploča, postavljen je kip Mate Čvrljka i otvorena je memorijalna zbirka u ulici Martinuzzi. Od tih godina pa do danas organizirano je više znanstvenih skupova na temu Matije Vlačića Ilirika.

Narodni muzej Labin, koji djeluje u sastavu POU Labin, osim što vodi brigu o Memorijalnoj zbirci Matije Vlačića Ilirika i što je aktivno sudjelovao u gotovo svim navedenim manifestacijama posvećenima Vlačiću, pokrenuo je i web stranicu www.flacius.info. Putem video poveznice predstaviti će se noviteti muzejskog fundusa vezano uz Matiju Vlačića Ilirika.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, memorijalna zbirka, Narodni muzej Labin, muzejski fundus

Vedran Kos rođen je 1978. u Labinu gdje je pohađao osnovnu i srednju školu (prirodoslovno matematička gimnazija). Filozofski fakultet, grupu arheologija i povijest, završio je u Zadru. Godine 2004. zaposlen je u Narodnom muzeju Labin, a iste godine stekao je muzejsko zvanje kustos. Od 2012. godine voditelj je Narodnog muzeja Labin. Autor je više likovnih i tematskih izložbi u Narodnom muzeju Labin.

Dijana Muškardin – Primjena zavičajne baštine u nastavi povijesti kroz interaktivno i istraživačko učenje

Temeljno je obilježje današnjeg nastavnog procesa razvijanje kompetencija i prelazak na ishode učenja. Ishodi učenja zahtijevaju i nove načine i oblike rada, odnosno u nastavnom je procesu naglasak na aktivnosti učenika. Upravo je istraživačko učenje jedan od oblika aktivnog učenja. Temelji istraživačkog učenja su metode učenja koje potiču učenike na samostalnu gradnju i nadogradnju znanja. Ishod aktivnog učenja svakako je proces, odnosno jasno definirana tvrdnja što će učenik moći kad izađe iz učionice. Zavičajna nastava daje nam odličan primjer učenja i kritičkog promišljanja o onome što nas okružuje. U radu će naglasak biti na edukativnom priručniku i izložbi koji su nastali na poticaj Grada Labina povodom 500-te obljetnice rođenja jedne od najvećih povijesnih osoba iz Labina – Matije Vlačića Ilirika. Cilj je priručnika motivirati učenike i nastavnike na istraživačko učenje i razvijanje povijesnog mišljenja te njegovati ono što nas okružuje, a to je naš zavičajni identitet. Teme su pažljivo odabrane, kao i aktivnosti, kojima se razvijaju više kognitivne razine. Kroz Vlačićev opus i djelovanje razrađeni su različiti sadržaji iz prošlosti povezani s današnjim prostorom Istre, Hrvatske i Europe. Učenici su, osim sadržajem i brojnim izvorima, vođeni različitim aktivnostima i zanimljivostima radi istraživanja, razvijanja samostalnog kritičkog promišljanja, zaključivanja i prezentiranja zavičajne teme koju istražuju. U priručniku se ne nalaze samo sadržaji iz zavičajne povijesti, već su isprepletene i teme općeljudskih vrijednosti i kompetencija za život. Radi se o međupredmetnim temama čiji se ishodi razrađuju kroz zavičajnu temu. Radom na osmišljenim aktivnostima učenici stječu vještine samostalnog učenja, upravljaju procesima učenja, emocijama i motivacijom te na koncu vrednuju ono što su naučili.

Ključne riječi: zavičajna nastava, istraživačko učenje, kompetencije, Matija Vlačić

Dijana Muškardin je profesorica povijesti u Srednjoj školi Mate Blažina, Labin. Vanjska je suradnica na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Dobitnica je nagrade Ministarstva znanosti i obrazovanja za najuspješnije odgojno-obrazovne radnike u Republici Hrvatskoj za 2019./2020.

Aleksandra Rotar – Portret i ornament

Profesionalni likovni grafički umjetnici izrađivali su portrete osoba prema promatranju, upoznavali su modele kroz razgovor, posvećivali im vrijeme tijekom crtanja njihovih lica, pokušavali dokučiti njihov karakter i ući duboko u njihove osobnosti skrivene ispod kože, kose, brade, odijela. Služili su se tehnikom crtanja olovkom, tehnikama visokog tiska, drvorezom i mnogim grafičkim tehnikama dubokog tiska, suhom iglom, bakropisom, bakrorezom. Mnogi su bili veliki majstori pri realizaciji najsitnijih detalja tijekom urezivanja kovrčave kose ili brade portretiranog. U portretima Matije Vlačića Ilirika (lat. Matthias Flacius Illyricus) iz XVI. st. na grafičkim listovima i rijetkim uljima na platnu vidljiva je razlika u pristupu portretiranju i fizionomiji lica. Pojedini su portreti bogato uokvireni sitnim detaljima realiziranih scenarija. Očite su razlike u karakterima otisaka portretiranog Flaciusa. Prvu skupinu čine zrelo, realistično realizirani portreti s koščatim licem portretiranog, pri čemu su umjetnikova zrelost i umješnost došle do izražaja. U drugu skupinu svrstavam portrete s debeljuškastim, karikaturalno realiziranim licima, u kojima se može nazrijeti da je autor u vrijeme stvaranja bio grafički umjetnik početnik ili je namjerno svjesno intervenirao s namjerom da se izruguje Flaciusu.

Ornare je latinska riječ i znači 'ukrasiti'. Ornamenti postoje u arhitekturi, slikarstvu, grafici, suvremenom grafičkom oblikovanju. Pronalazak knjigotiska datira u vrijeme gotike, 1450. godine. Mnogobrojne Flaciusove knjige bile su ukrašene rijetkim, bogatim ornamentima iz jednoga dijela, obično na početku ili na kraju teksta. Tekstovi su se tiskali, a malobrojne inicijale i ornamente obično su slikali iluminatori. Međutim, u Flaciusovim knjigama inicijali i ornamenti iz jednoga dijela tiskani su skupa s tekstom. Ornamenti i bogato ukrašeni inicijali su *signum temporis*.

Odabrala sam bogato ukrašeni simetrični ornament i inicijal, slovo Q čija je pozadina ukrašena cvijećem i sve je ukomponirano unutar kvadratne forme. Ta dva povijesna grafička elementa upotrebljavam za realizaciju suvremenog Vlačićevog portreta realiziranog suvremenom grafičkom tehnologijom. U radu se dokazuju mogućnosti suvremenog materijaliziranja povijesne osobnosti, kao i važnost eksponencionalnog razvoja na tehnologiji temeljene komunikacije.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, grafička umjetnost, portret, ornament

Aleksandra Rotar docentica je na Fakultetu za odgojne i obrazovne znanosti pulskog Sveučilišta. Doktorirala na Universität für angewandte Kunst Wien.

Michael Green – Humanističko obrazovanje u 15. i 16. stoljeću

U radu će se obraditi glavne humanističke ideje vezane za obrazovanje, počevši od rane dobi pa sve do sveučilišne razine, uključujući i razlike u mogućnostima dostupnima muškarcima i ženama. Počevši od kasnog talijanskog humanizma 15. stoljeća, pokazat će kako se humanizam zajedno s idejama reformacije (ali ne priklanjajući se uvijek reformaciji) bavio stvaranjem onoga što se pokazalo novom vrstom obrazovanja – kršćanskim humanizmom. Ta vrsta obrazovanja temeljila se na načinu odgoja europskog plemstva i mnogih predstavnika više klase. Istodobno, sveučilišno obrazovanje privuklo je predstavnike građanstva i pripremalo ne samo znanstvenike, već i praktičare različitih profesija, poput teologa (i župnika), pravnika, liječnika. Analizu teorije obrazovanja upotpunit će nekoliko posebnih primjera europskog humanističkog obrazovnog konteksta.

Ključne riječi: obrazovanje, humanizam, sveučilišta, škole, reformacija

Dr. Michaël Green obranio je doktorsku disertaciju na Sveučilištu Groningen u Nizozemskoj (2013). Radio je i istraživao na europskim sveučilištima u Nizozemskoj, Njemačkoj, Švicarskoj, Poljskoj i Danskoj. Autor je knjiga *The Huguenot Jean Rou (1638-1711): Scholar, Educator, Civil Servant*, Paris, 2015; *Le Grand Tour 1701-1703. Lettres d'Henri Bentinck, vicomte Woodstock, et de son précepteur Paul Rapin-Thoyras à Hans Willem Bentinck, earl de Portland*, Paris. Edited correspondence with an introduction. U tisku: "The Orange-Nassau family at the educational crossroads of the Stadtholder's position (1628–1711)", u: *Dutch Crossing: Journal of Low Countries Studies*, vol. 43, 2 (2019): 99-126. Trenutno je angažiran kao istraživač na Sveučilištu u Kopenhagenu.

Marina Schumann – Vergerijevih *Osam točaka obrane* i Vlačićeva *Apologija*: apologetski žanr u doba reformacije

Kršćanska apologetika od najranije je povijesti Crkve prisutna kao žanr obrane vjere i života u vjeri putem sustavne argumentacije, pri čemu se autor obično ne stavlja u defenzivni položaj optuženika, nego koristi apologetsku formu kako bi još snažnije iskazao nadmoć svoga stajališta u odnosu na optužbe protiv vlastite osobe ili kršćanstva kakvo zastupa. U razdoblju reformacije, kada je protestantska polemika protiv rimokatoličanstva kao i odstupajućih teoloških ili praktičnih stavova i postupaka u vlastitim redovima sveprisutna pojava, potpomognuta tiskom kao ključnim medijem distribucije i popularizacije, apologetika se kao žanr stapa s drugim polemičkim formama te je karakteriziraju naglašena samouvjerenost i čak nedostatak vidljive želje za pridobivanjem suprotne strane, snažan jezik često uvredljivog sadržaja i svijest o pisanju za šire čitateljstvo. Ovo izlaganje uzima kao polazište *Osam točaka koparskog biskupa Vergerija, u kojima se opisuje i obznanjuje samo malen dio golemog praznovjerja u Italiji* (1550.), spis koji već samim naslovom pokazuje gore navedene karakteristike, i Vlačićevu autobiografsku *Apologiju upućenu wittenberškom sveučilištu o pitanju adijafora*, objavljenu na latinskom i njemačkom jeziku (1549.), u svrhu stjecanja uvida u različite forme i funkcije reformacijske apologetike.

Ključne riječi: reformacijska apologetika, reformacija, tisak, polemičke forme, Vergerije, Vlačić

Doc. dr. sc. Marina Schumann doktorirala je 2003. na Odjelu za srednjovjekovne studije Srednjoeuropskog sveučilišta (CEU) u Budimpešti, a od 2005. predaje niz povijesnih kolegija i latinski jezik na Sveučilišnom centru za protestantsku teologiju «Matija Vlačić Ilirik». Autorica je članaka o srednjovjekovnim i reformacijskim temama, uključujući Vergerija, Vlačića i kritiku štovanja svetaca u razdoblju reformacije (dijelom pod prezimenom Miladinov), kao i dviju knjiga: *Eremitism in Central Europe between East and West* (2008.) i *Matija Vlačić Ilirik: historiograf s predumišljajem* (2017.). Suosnivačica je hrvatskog hagiografskog društva Hagiotheca i urednica njegova niza *Translationes*.

Petra Matović i Ana Mihaljević - Jezik i stil latinskih djela Matije Vlačića Ilirika

O jezikoslovnoj naobrazbi i humanističkim krugovima u kojima se kretao Matija Vlačić Ilirik pisao je Mate Križman. Ovaj se rad djelomično nastavlja na njegova istraživanja. U radu će se u prvome redu analizirati jezična obilježja Vlačićevih djela, osobito na sintaktičkoj i leksičkoj razini. Osnovno je djelo na kojemu će se temeljiti analiza djelo *Katalog svjedoka istine* (*Catalogus testium veritatis*). Jezična obilježja toga djela usporedit će se s drugim Vlačićevim djelima te će se pokušati utvrditi postoje li i koje su razlike u stilu i jeziku njegovih tiskanih djela i osobnih zapisa. Pokušat će se utvrditi je li vidljiv utjecaj klasičnih latinskih autora i koji su klasični autori najviše utjecali na Vlačićev izbor riječi i sintaktička rješenja. Rezultati jezične analize pokušat će se protumačiti u odnosu na kulturno-povijesni kontekst Vlačićeva stvaranja.

Ključne riječi: humanističko obrazovanje, Ciceron, vokabular, sintaksa, stilistika.

Petra Matović rođena je 1983. u Brežicama, Republika Slovenija. 2007. je diplomirala klasičnu filologiju na Filozofskom fakultetu u Zagrebu gdje je 2015. i doktorirala s temom *Tipovi homerskih formula u Kunićevu latinskom prijevodu Ilijade* (mentor: akademik Darko Novaković). Zaposlena je kao docentica na Katedri za grčki jezik i književnost Odsjeka za klasičnu filologiju Filozofskog fakulteta u Zagrebu.

Ana Mihaljević znanstvena je suradnica na Staroslavenskome institutu u Zagrebu gdje radi na projektu izrade Rječnika crkvenoslavenskoga jezika hrvatske redakcije. Područja su njezina interesa hrvatski crkvenoslavenski jezik, prevođenje s latinskoga i jezik hrvatskih novolatinskih autora.

Violeta Moretti - Vlačić o svetopisamskim hebreizmima

Izlaganjem se tematizira pristup jeziku u djelu "Ključ za Sveto pismo" (*Clavis Scripturae sacrae*, 1567) Matije Vlačića Ilirika (1520. – 1575.), istaknutoga protestantskog teologa i hermeneutičara. Kao *homo trilinguis* – vrstan poznavatelj latinskoga, grčkoga i hebrejskoga jezika – Vlačić se očituje kao renesansni ideal intelektualca, a njegov "ključ" za tumačenje Biblije počiva na stremljenju k ostvarenju luteranskoga principa razumijevanja svete knjige kršćanstva. Uvjerenje u iskvarenost teksta kroz predaju u Zapadnoj Crkvi poticaj je protestantskome proučavanju biblijskih tekstova s ciljem dolaženja do neiskvarene, prvotne poruke, pa Vlačić nužno polazi od biblijskoga jezika kao medija njezina prijenosa. Nastavljajući se pritom na rad filologa Gianozza Manettija, Lorenza Valle i Deziderija Erazma, koji su olabavili logocentričnu vezu između jezika i stvarnosti, Vlačić čini korak dalje i kroz *Clavis Scripturae sacrae* sustavno "raskrinkava" jezik kako bi čitatelja doveo do suštine zapisa. Kako to čini u praksi, pokazat će se na temelju odabranih primjera hebreizama iz njegova opsežnog latinskog "ključa". U zaključku slijedi kratak rezime Vlačićevih jezikoslovnih pogleda.

Ključne riječi: Vlačić, jezikoslovlje u ranome novom vijeku, hebreizmi, *Clavis Scripturae sacrae*

Violeta Moretti docentica je i predstojnica Odsjeka za klasičnu filologiju pri Filozofskom fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, a znanstveno se bavi novolatinskim i jezikoslovnim temama. Dosad je objavila dvije znanstvene monografije u suautorstvu i više znanstvenih (uz nekoliko stručnih) radova u domaćim i inozemnim publikacijama.

Elis Deghenghi Olujić – Il valore storico-documentaristico di due opere di Fulvio Tomizza: *Il male viene dal Nord. Il romanzo del vescovo Vergerio e Quando Dio uscì di chiesa. Vita e fede di un borgo istriano del Cinquecento* / Povijesno-dokumentarna vrijednost dvaju djela Fulvija Tomizze: *Zlo dolazi sa sjevera. Roman o biskupu Vergeriju i Kad je Bog napustio crkvu: život i vjera u jednom istarskom trgovištu u 16. stoljeću*

Prostor Tomizzinih romana jest istarski mikrokozmos čija je povijesna geneza bila duga i traumatična. Povijesna linija njegove proze trajno je obilježena zanimanjem za prošlost Istre kao mikrokozmosa u kojem su se prepletale različitosti. Tomizza nije samo vrstan narator, već i odličan znalac istarske povijesti. Istarski protestantizam je u talijansku književnost uveo upravo Fulvio Tomizza, rođen 1935. u Juricanima, selu zapadne Istre u župi Materada, a preminuo u Trstu 1999. *Zlo dolazi sa sjevera. Roman o biskupu Vergeriju* je povijesni, autobiografski i biografski roman. U prvom je dijelu romana protagonist gimnazijalac iz kontinentalne Istre sa stanom u koparskom sjemeništu pedesetih godina 20. stoljeća, a u drugom Koproanin Vergerije koji postaje biskup te se nakon brojnih putovanja diljem Europe obraća u luteranca i zauvijek napušta zavičaj. Ono što je za biografa i romanopisca Tomizzu bilo presudno pri odabiru teme jest činjenica da je Vergerije bio prvi intelektualac koji je imao jasnu svijest o svom identitetu čovjeka s granice, grada Kopra i zaselaka u njegovoj bližoj okolici, koji su graničili s golemim austrijskim carstvom. Posebnost romana *Zlo dolazi sa sjevera* je u autorovom oslanjanju na autentične arhivske dokumente iz 16. stoljeća iz kojih je crpio podatke. Roman *Kad je Bog napustio crkvu: život i vjera u jednom istarskom trgovištu u 16. stoljeću* još je jedno Tomizzino udublјivanje u fenomen protestantskih pojava na tlu Istre. Središte je zbivanja seoska općina Vodnjan, koji je u 16. stoljeću bio sjecište etnički i kulturno divergentnih grupa doseljenika koji su tražili način da sa starosjediocima organiziraju zajednički život. Pritom je dio stanovnika vodnjanske komune prihvatio reformatorske poruke ne samo kao oblik oporbe, već i suživota. Tomizzi je to trgovište bilo poznato iz proučavanja što ih je bio obavio istraživajući životne okolnosti i povijesni kontekst biskupa Vergerija, a upravo je Vodnjan smatrao najautentičnijim urbanim središtem u cijeloj Istri.

Ključne riječi: Fulvio Tomizza, Pier Paolo Vergerio il Giovane, Istra, protestantizam, arhivska građa, Inkvizicija, 16. stoljeće

Elis Deghenghi Olujić redovita je profesorica u trajnom zvanju, sada u miru. Studirala je na Filozofskom fakultetu u Zadru, a akademske stupnjeve magistra i doktora znanosti iz područja teorije i povijesti književnosti stekla je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Radni vijek provela je u odgojno-obrazovnom, od čega 40 godina u visokoobrazovnom sustavu. Do umirovljenja 2020. predavala je na Fakultetu za interdisciplinarnu, talijanske i kulturološke studije Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli kolegije iz talijanske i dječje književnosti i bila voditeljica katedre za talijansku književnost. Istraživala je književno stvaralaštvo pripadnika talijanske nacionalne zajednice u Hrvatskoj i Sloveniji kao i Istrana u Italiji, periodiku na talijanskom jeziku na prostoru Istre i Kvarnera i njenu kulturološku i formativnu funkciju, te dječju književnost i književnost za mladež. Od 2013. do 2017. godine bila je i prorektorica za znanost i istraživanje Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

Nataša Urošević – Mijo Mirković o Vlačićevom pojmu domovine kao multikulturalnom zavičaju i ulozi reformacije u kulturnom i društvenom razvoju Istre

U radu se sažeto predstavlja presjek Mirkovićeve bavljenja Vlačićem, od studija u Njemačkoj i doktorske disertacije do velike monografije *Matija Vlačić Ilirik* iz 1960. Istarski znanstvenik i polihistor Mijo Mirković (1898. – 1963.), pokretač više znanstvenih i visokoškolskih institucija, o istarskim je protestantima čitao već kao učenik Pazinske gimnazije (V. Nazor, *Krvavi dani*, 1908; F. Bučar, *Povijest hrvatske protestantske književnosti za reformacije*, 1910), a za vrijeme evakuacije u Moravskoj susreo se s nasljeđem češkog husitizma. Za studija u Frankfurtu detaljnije se upoznao s ulogom reformacijskog pokreta u europskoj ekonomskoj i kulturnoj povijesti. Pišući disertaciju *O glavnim uzrocima gospodarske zaostalosti slavenskih naroda* (1923), Mirković je Weberovu tezu o utjecaju protestantske etike na razvoj kapitalizma primijenio na slavenske narode. Analizirajući ulogu kulture i religije u društvenom i gospodarskom razvoju, Mirković ukazuje da je reformacija zapadnog južnoslavenskog područja učvrstila osjećaj dužnosti prema radu kao izvoru blagostanja, učeći ljude da manje ovise o institucijama i naglašavajući važnost djelatnosti svakog pojedinca. Zaključuje da su upravo husitizam i južnoslavenska reformacija uvjetovali uspješniji privredni razvoj: „koliko su slavenski narodi prošli vjersku reformaciju, toliko su se razvijali i oblici njihovih gospodarstava i povećavala produktivnost rada“ (Mirković, 1923). Tu tezu dalje razvija u *Flaciusu* iz 1938., ukazujući da su različiti uvjeti razvoja zemalja Istočne i Zapadne Europe doveli do kasnijih znatnih razlika u stupnju razvijenosti: „Vlačićev život pada u ono burno vrijeme kad je zapadna Evropa krenula da osvoji i podijeli zemaljsku kuglu, a istočna je u najvećoj mjeri u strahu i nesigurnosti, ugrožena napadima Turaka i sva još u svakodnevnoj obrani od njih.“ (Mirković, 1938, 26). I dok se u europskim gradovima stvara nova građanska klasa, a razvoj znanosti na prvim europskim sveučilištima omogućava razvoj kritičkog mišljenja i individualizma, „pritisnuti sa svih strana, hrvatski feudanci i hrvatski narod gube zajedno poziciju za pozicijom prema Talijanima, Nijemcima, Mađarima, Turcima“ (Mirković, 1938, 49). I u životnom djelu, monografiji *Matija Vlačić Ilirik* iz 1960. Mirković se bavi ulogom reformacije u kulturnom razvoju naših krajeva, ukazujući da su istarski reformatori, u okvirima šireg europskog pokreta, prvi u hrvatskoj kulturnoj povijesti radili na stvaranju jedinstvenog književnog jezika ne samo za sve Hrvate nego i za sve južne Slavene. U radu se analiziraju procesi stvaranja modernih kolektivnih identiteta i „zamišljenih zajednica“, koji su u doba reformacije, zahvaljujući pojavi „tiskarskog kapitalizma“ i „tiskanih“ jezika, postavili temelji jačanju nacionalne svijesti, stvaranju nacionalnih jezika i književnosti. Obrađuju se i danas aktualne Mirkovićeve interpretacije Vlačićevih koncepcija tvorbe multikulturalnog zavičajnog identiteta (poglavlje *Pojam domovine*) i ukazuje na izrazito multikulturalni i kozmopolitski značaj pokreta reformacije.

Ključne riječi: Mijo Mirković, Matija Vlačić Ilirik, reformacija, tiskarski kapitalizam, identitet

Nataša Urošević docentica je na Interdisciplinarnom studiju Kultura i turizam Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli, gdje predaje na kolegijima vezanima za hrvatsku i europsku kulturnu povijest, identitet i baštinu.

Marieta Djaković i Kristina Djaković – Njemački itinerar Matije Vlačića Ilirika – interkulturalni dodiri: o putovanjima, jezicima i knjigama

Matija Vlačić Ilirik 36 godina proveo je, živio, djelovao i radio u mnogim njemačkim gradovima i na njemačkom kulturnom području, gdje je osnovao obitelj i ostavio tragove. Pored Istre, koju je nazivao “Istra, moja najslađa domovina” (*Istria, mea dulcissima patria*), njemačko govorno područje je za Matiju Vlačića Ilirika bila njegova domovina po izboru i srodnosti. U radu se analizira i prikazuje značaj pojedinih gradova i njemačke kulture za Matiju Vlačića Ilirika te ujedno njegov značaj za te gradove s interkulturalnog aspekta, kao i život i djelovanje Matije Vlačića Ilirika u kontekstu reformacije i prožimanja različitih kulturâ.

Studia humanitatis i studij različitih jezika te interkulturalni kontakti snažno su utjecali na njegovo obrazovanje, život i stvaralaštvo. Višejezično djelovanje i Matija Vlačić Ilirik, kao *homo trilinguis* zbog poznavanja latinskog, hebrejskog i grčkog, a istovremeno i stranac u gradovima u kojima je djelovao, omogućuju i zahtijevaju drugačiji, interkulturalan pristup životu i djelu Matije Vlačića Ilirika. Sposobnost da se iskusi kulturalna različitost, ono što je drugačije, znatiželja, otvorenost prema drugoj kulturi (ovdje njemačkoj) pretpostavka su djelovanja Matije Vlačića Ilirika kao medijatora između različitih kulturâ.

Nov kontekst u kojem se našao Matija Vlačić Ilirik osjećao je kao izazov, mogućnost pristupa vlastitom iz jedne druge perspektive, ali i kao zanimanje, otvorenost prema novim vrijednostima drugih, druge tradicije i druge kulture.

Kao i danas, društvo je i u Vlačićevo doba obilježavala pluralnost u području kulture, religije i vrijednosti te je Vlačićeva višejezičnost omogućavala ostvarivanje interkulturalne interakcije, tj. komuniciranje s različitim učenjacima i znanstvenicima njemačkog kulturnog područja.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, interkulturalnost, višejezičnost, putovanja, njemačko kulturno područje

Kristina Djaković, prof. njemačkog jezika i književnosti i opće lingvistike, viši predavač na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli na Fakultetu ekonomije i turizma Dr. Mijo Mirković. Područja zanimanja: jezik struke, poslovni strani jezik, jezik i kultura, interkulturalna komunikacija i kompetencija, jezik medija, e-učenje, metodika poučavanja stranih jezika i strategije učenja.

Marieta Djaković, prof. njemačkog jezika i književnosti i filozofije, viši predavač na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli na Fakultetu za interdisciplinarnu, talijanske i kulturološke studije. Područja zanimanja: strani jezici, višejezičnost, interkulturalnost, jezik i kultura, metode učenja i poučavanja, strategije učenja i motivacija, rano učenje stranog jezika, mediji, glazba i suvremene tehnologije u nastavi stranih jezika.

Lada Duraković – Matija Vlačić u operi: *Labinska vještica* Natka Devčića

Jedna od rijetkih opera tematski smještenih u istarsko podneblje, *Labinska vještica* hrvatskog skladatelja i glazbenog teoretičara, akademika Natka Devčića nastala je 1957. godine. Opera u dva čina (4 slike) praižvedena je iste godine u HNK u Zagrebu, a nakon toga je reprizirana tek nekoliko puta. Sama fabula je izmišljena, u njoj je zadržana tek opća atmosfera političkih, društvenih i kulturnih odnosa u Istri u XVI. stoljeću. Glavni je njezin protagonist Matija Vlačić, no tekstualni predložak Dunje Robić (pravim imenom Mira Dupelj) nema podlogu u u Vlačićevom životopisu. U libretu, pisanom u stihovima, znameniti je Istranin u ulozi mladog čovjeka čiju lijepu nevjestu labinski seljaci optužuju za vještičarenje, zatvaraju u crkveni zvonik i osuđuju na smrt spaljivanjem na lomači. Sama tema obrađena je iz vizure tipične za socijalistički realizam, njezin sadržaj omogućava tumačenje zbilje po ideološkom ključu. Središnji je lik junak koji može svima služiti za primjer, suprotstavljeni su mu negativni uzori, vezani uz vjeru, crkvu i svećenstvo. Osnovno ishodište priče je intimna drama Matije i Ane te ideološka bitka koja se odvija između naroda i Matije koji se, razapet među vlastitim htijenjima i stvarnim mogućnostima nepomirljivo bori za svoju ideju i viziju svijeta. Uglazbljujući dramaturški jednostavan libreto, Devčić je izabrao metodu intenziviranja, potcrtavši i produbivši sukobe zacrtane u libretu. Osnovno sredstvo izražavanja i nositelj čitave operne arhitekture je tematika, odnosno motivika posebnog malointervalskog profila, tipičnog za istarsko podneblje. *Labinska vještica*, djelo bogate i zanimljive instrumentacije i vještog sklada između glazbe i dramaturške strukture libreta predstavlja važnu stepenicu u radu Natka Devčića. Skladateljski postupci u korištenju prvina folklorne provenijencije omogućili su mu postupno ukidanje hijerarhije među tonovima – otuda nije bio dugačak put do dodekafonije, idućeg stvaralačkog Devčićevog opredjeljenja. Izlaganje će dati kratak analitički presjek opernog djela te uvid u recepciju kod publike i glazbene kritike.

Ključne riječi: Natko Devčić, *Labinska vještica*, Dunja Robić, opera, Matija Vlačić

Dr. sc. Lada Duraković je izvanredna profesorica na Muzičkoj akademiji u Puli, članica i suosnivačica Centra za kulturološka i povijesna istraživanja socijalizma na pulskom Sveučilištu Jurja Dobrile. Autorica je brojnih članaka i studija te pet znanstvenih monografija.

STUDENTSKA RADIONICA

Kristijan Brkić – Politička slika Europe Vlačićeva doba

Cilj izlaganja je predstaviti političku kartu Europe u vrijeme Matije Vlačića Ilirika kako bi se lakše shvatile okolnosti njegova života s obzirom na političko stanje i političke utjecaje u njegovoj neposrednoj okolini. U tu svrhu predstaviti će kartu Europe za vrijeme njegova života (1520. – 1575.) te kratko opisati razvoj raznih kršćanskih denominacija koje napuštaju katolicizam te rastu širem Europe te utječu i na samog Matiju Vlačića, koji postaje najpoznatiji hrvatski protestantski teolog.

Vlačić je rođen u Labinu, koji je bio dio pretežno katoličke Mletačke Republike, a studirao je u Njemačkoj, gdje se detaljnije upoznao s idejama protestantizma i postaje magistar slobodnih umijeća na Wittemberškom protestantskom sveučilištu 1544. Prostor Istre kasnije dopiše pod vlast Habsburške Monarhije, koja je svakako imala snažan kulturni utjecaj. To je period religijskih previranja i sukoba. Vlačić otvoreno piše protiv pape i jedan je od autora "Crkvene povijesti" (*Ecclesiastica historia*) u kojoj označava papu kao antikrista. Unatoč njegovom utjecaju, protestantizam se prilično slabo širio južnije od Njemačke, međutim širi se u Skandinaviji, uključujući kalvinizam na zapadu, a u Engleskoj 1534. nastaje Engleska crkva pod Henrijem VIII. To će prikazati u kronološki poredanim kartama kako bi bio jasniji utjecaj i razvoj reformacije, te uzroci i razlozi odvajanja od rimskog katolicizma.

Ključne riječi: Istra, povijest 16. stoljeća, povijesne karte Vlačićeva vremena, širenje protestantizma, kršćanske denominacije

Kristijan Brkić student je prve godine diplomskoga studija latinskoga jezika i rimske književnosti te povijesti na Filozofskome fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

Klara Horvat – Sveučilišni krugovi Vlačićeva vremena

Svrha je izlaganja predstaviti intelektualnu sliku Europe Vlačićeva doba s fokusom na postojanje i djelovanje sveučilišnih centara. U uvodnome dijelu izlaganja kratko će se predstaviti obrazovni put Matije Vlačića Ilirika i njegovo intelektualno djelovanje. Slijedi kratak osvrt na političku sliku Europe u ranome novome vijeku, dok se težište izlaganja stavlja na poznata europska sveučilišta koja su pohađali brojni značajni intelektualci Vlačićeva doba. Stoga će se kratko prikazati razvoj intelektualno-društvenih aspekata unutar Europe i obrazovanje kroz studije teologije, medicine, kanonskog prava, filoloških grana i sl. Najstariji su obrazovni centri bili u Italiji, pa je tako u Salernu u 9. stoljeću postojala medicinska škola, dok je u Bologni osnovana pravna škola koja je kasnije inspirirala mnoge druge škole i sveučilišta. U Italiji su kasnije osnovana sveučilišta u Padovi (1222.), Napulju (1224.), Sieni (1246.), Rimu (1303.), Paviji (1361.), Torinu (1405.) itd., a slijedi ih razvoj sveučilišnih centara diljem Europe. Sveučilišta su se ponekad otvarala i radi seobe studenata, odnosno profesora koji su se zbog sukoba s crkvenim ili svjetovnim vlastima selili u druga mjesta. Osobita pozornost u izlaganju se posvećuje utjecajima i vezama intelektualaca s hrvatskih prostora te će se u tom kontekstu predstaviti ranonovovjekovne veze Hrvatske i sveučilišta u Parizu, veze sjeverne Hrvatske sa sveučilištem u Padovi, sjeverozapadne Hrvatske i sveučilišta u Beču te veze s ostalim sveučilišnim središtima koja su uvelike značajna za naše područje. Korisno je spomenuti i kako je uređen opći sustav studiranja u ranome novome vijeku, koja je bila uloga studenata, studentski život uopće, a ujedno i zakonitosti, strukturnu podjelu, principe učenja i sl.

Ključne riječi: sveučilišni centri, rani novi vijek, Matija Vlačić Ilirik, povijest obrazovanja, studenti

Zovem se Klara Horvat, dolazim iz Čakovca. Studentica sam diplomskog studija hrvatskoga jezika i književnosti te latinskoga jezika i rimske književnosti na Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli. Zanima me i umjetnost u širem smislu te sam aktivna članica dramskoga studija Istarskoga narodnoga kazališta u Puli.

Rikardo Staraj – Gospodarska slika Njemačke u Vlačićevo doba

U radu će se obraditi gospodarska slika Njemačke u Vlačićevo doba, kao kontekst života i rada Matije Vlačića Ilirika, jednog od najpoznatijih Labinjana, luteranskog reformatora, teologa, lingvистa, filozofa i crkvenog povjesničara. Vlačić je, naime, proveo većinu života u Njemačkoj, prvo kao student, a kasnije kao profesor teologije, grčkog i hebrejskog jezika. Posvetio je cijeli život predavanju, širenju i obrani onoga što je smatrao izvornim Lutherovim razumijevanjem. Pored obitelji s 18-ero djece, stigao je napisati više od 200 knjiga, pamfleta i drugih radova. Među najznačajnijim djelima su *Clavis Scripturae Sacrae* (Ključ svetoga pisma), *Catalogus Testium Veritatis* (Katalog svjedoka istine) i *Ecclesiastica Historia* (poznatija kao Magdeburške centurije, koje je Vlačić pripremio s grupom suradnika. Bio je to prvi rad iz crkvene povijesti napisan iz protestantske perspektive).

Čovjek odlučne hrabrosti i nepobjedive snage, volje, bogatog znanja i oštroumnosti koja je rijetka, obuhvatnog pogleda i poduzetnog duha (Wilhelm Preger, 1878).

U svom izlaganju nastojat ću, barem djelomično, otkriti dodirne točke Luthera i Vlačića, Vlačićev studij, život i djelovanje u Njemačkoj, kao i opstanak Lutherove reforme. Pokušat ću se koncentrirati na gospodarske i društvene prilike u Njemačkoj njegova doba. Neću se osvrnuti na život i studij u Veneciji, veću pažnju posvetit ću Baselu i Wittenbergu te djelomično Labinu, od kojeg se Matija vrlo rano rastao.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, Luther, reformacija, Njemačka

Rikardo Staraj student je treće godine preddiplomskog studija Kultura i turizam.

Valentina Filajdić i Vanja Goričanec – Jezikoslovni kontekst Matije Vlačića Ilirika

Matija Vlačić Ilirik (1520. – 1575.) ne ističe se samo kao teolog i hermeneutičar, već i na planu filologije i jezikoslovlja. Stoga je cilj ovoga izlaganja ukazati na tu činjenicu i prikazati jezikoslovne utjecaje kojima je bio izložen za vrijeme obrazovanja i intelektualnoga rada. U tu svrhu prikazat će se utjecaji na Vlačića koje predstavlja Mate Križman (1934. – 2019.) u članku "Matija Vlačić Ilirik i humanistička filologija njegova doba", iz kojega je razvidno kako je Vlačić iskoristio dosege i filozofskih i djelatnofiloloških aspekata duge europske tradicije bavljenja jezikom. Vlačićev filološki i jezikoslovni doprinos u izlaganju se promatra i kao pokazatelj intenzivnoga prijenosa ideja kroz medij latinskoga jezika. U nastavku izlaganja kratko će se predstaviti i jedno od djela koja Križman ne tematizira, a to je *Ars grammatica* talijanskoga humanista i katoličkoga svećenika Lorenza Valle (1407. – 1457.). Naposljetku će se iznijeti načini na koje Lorenzo Valla utječe na Vlačića.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, povijest jezikoslovlja, Mate Križman, Lorenzo Valla, *Ars grammatica*

Valentina Filajdić studentica je završne godine diplomskoga studija smjera latinskoga jezika i rimske književnosti te povijesti na Filozofskom fakultetu Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli. Bavi se humanitarnim radom te radom s djecom i ostalim dobnim skupinama, kao i amaterskom izradom filmova.

Vanja Goričanec studentica je završne godine diplomskoga studija smjera latinskoga jezika i rimske književnosti te hrvatskoga jezika i književnosti na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Bavi se volonterskim radom, radom s djecom te poučavanjem kroz instrukcije, kao i pisanjem poezije, prevođenjem i lektoriranjem.

Zoran Karlić – Matija Vlačić Ilirik i reformacija u Hrvatskoj

Reformacija je duhovni pokret izrastao u okvirima Rimokatoličke crkve zbog potreba pojedinaca za duhovnom obnovom Crkve. Može se usporediti s pokrštaivanjem Europe ili Francuskom revolucijom. Užurbano širenje pripisuje se izumu tiskarskog stroja. Želje reformatora za objavom Božje riječi na narodnim jezicima time su ostvarene jer „Bog se želi objaviti svim narodima svijeta, ne samo učenim ljudima“. Martin Luther, njemački teolog, religijski reformator i promicatelj protestantske reformacije u 16. stoljeću, utjecao je na temelje kršćanskih uvjerenja, što je dovelo do podjele kršćanstva. Jedan je od najutjecajnijih pojedinaca u povijesti kršćanstva, istovremeno hvaljen i mržen. Istranin Matija Vlačić Ilirik, znameniti Labinjan, pod snažnim utjecajem Luthera ostavlja neizbrisiv trag na reformaciju i kulturne procese u Hrvatskoj i svijetu. Neumornim stvaralaštvom, požrtvovnošću i tvrdokornošću doprinio je izuzetnoj ostavštini, a kao promotor radikalne struje bivao je na udaru centara moći. Iako je bio izgnan i marginaliziran, posebice pred kraj života, njegovo stvaralaštvo ostaje nepokolebljivo i odano Lutherovom nauku. Smatra ga se autorom polemične rasprave *Razgovaranje meju papistu i jednim luteran* (1555), napisano istarskim čakavskim narječjem Labinštine. Kroz *Katehismus Hervatski* ponudio je pravopisna rješenja jedinstvene abecede i pravopisa za Hrvate i Slovence, a njegova djela značajno su utjecala na današnji hrvatski jezik. U to se vrijeme na našim područjima odvijala mukotrpa borba za surovo preživljavanje, a i u takvim je uvjetima reformacija ipak imala svoje simpatizere.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, Martin Luther, reformacija

Zoran Karlić je izvanredni student prve godine sveučilišnog diplomskog studija Kultura i turizam na Fakultetu za interdisciplinarne, talijanske i kulturološke studije. Zaljubljenik je u baštinu i živi nositelj tradicijskog glazbovanja u dvoglasju tijesnih intervala Istre i Hrvatskog primorja. Dugogodišnji je voditelj Kulturno-umjetničkog društava Ivan Fonović Zlatela iz Kršana i etno glazbenik u etno sastavu Šćike.

Bruna Kurka i Dorotea Palajsa – Glagoljaška kultura i pismenost – suvremeni modeli valorizacije

U radu će se predstaviti suvremeni modeli valorizacije glagoljaške kulture i književnosti kao temelja hrvatske kulture i identiteta. Glagoljica je pismo nastalo u 9. stoljeću, koje se u hrvatskim krajevima zadržalo sve do 19. stoljeća. Glagoljašku tradiciju i njenu povijest u Istri možemo pratiti po spomenicima i natpisima (Plominski natpis, Valunska ploča, Krčki natpis, Bašćanska ploča, Vinodolski zakon, Istarski razvod). Od 14. st. pojavljuju se opsežniji kodeksi, misali i brevijari koji imaju biblijski sadržaj. Glagoljaši i svećenstvo su glagoljicom, osim crkvenih knjiga, pisali i pravne tekstove, darovnice i zakone. Prva štampana knjiga na glagoljici, na hrvatskom jeziku, je Misal kneza Novaka iz 1483. g., na kojemu glagoljaš Juri Žakan iz Roča navješta napredovanje hrvatskoga tiska. Roč je od 14. st. bio važno glagoljaško središte u Istri. Između 1494. i 1508. g. u tiskari u Senju štampano je sedam vrijednih izdanja, pretežno liturgijskog i sakralnog sadržaja. U Rijeci je 1530. i 1531. utemeljena još jedna glagoljska tiskara, a osnovao ju je izbjegli modruško-krbavski biskup Kožičić, koji je bio poznat kao glagoljaški humanist i autor latinskih i staroslavenskih tekstova. U ovoj tiskari štampano je šest izdanja. Hrvatska glagoljaška tiskarska tradicija simbolično završava 1561. g. štampanjem tzv. Brozićevog brevijara u Veneciji, vjerojatno zbog propasti domaćih tiskara. Štampanje hrvatskih knjiga na glagoljici, ćirilici i latinici prebacuje se nakon toga u slavensku protestantsku tiskaru u Urachu koja je djelovala od 1561. do 1565. g. Najopširnije glagoljicom tiskano djelo protestantske književnosti u Urachu je Konzulov i Dalmatinov prijevod na hrvatski jezik cjelokupnog Novog zavjeta.

Glagoljaška kultura i književnost danas predstavljaju važan element nematerijalne kulturne baštine. Cilj njene suvremene valorizacije je zaštita, podizanje svijesti o njenoj važnosti te prezentiranje u svijetu. U radu će se, kao postojeći uspješni model valorizacije predstaviti kulturna ruta Aleja glagoljaša. Osim toga, predložit će se otvaranje Muzeja glagoljice, održavanja *Dana hrvatske glagoljice i glagoljaštva*, radionica u muzejima za najmlađe, odnosno učenje pisma. Autorice će predložiti i uvrštenje glagoljaške kulture i pismenosti na UNESCO-ovu listu Svjetske baštine kao transnacionalnog kulturnog dobra, čime bi se povezale postojeće inicijative i kulturne rute, potaknula međunarodna partnerstva te zaštitili i izložili materijalni tragovi samoga pisma. Neki od najznačajnijih pisanih tragova poput Plominskog natpisa, Valunske ploče, Bašćanske ploče, Jurandvorskih ulomaka, Supetarskog ulomka i dalje, mogli bi se naći u muzeju specijaliziranom za glagoljašku kulturu i pismenost. Službena internetska stranica i digitaliziranje građe omogućili bi veću vidljivost i dostupnost glagoljaške kulture svugdje u svijetu. Nominacijom glagoljice na UNESCO-ovu listu valorizirala bi se zajednička hrvatska, slavenska i europska kulturna povijest i baština.

Ključne riječi: glagoljaška kultura i književnost, Aleja glagoljaša, Uraška tiskara, svjetska baština

Dorotea Palajsa (rođena u Karlovcu) i Bruna Kurka (rođena u Puli, ali odrasla u Karlovcu) studentice su prve godine diplomskog studija Kultura i turizam.

Mia Matijašević, Nikolina Žvorc, Karla Matić – Brendiranje Labina po Matiji Vlačiću Iliriku – Putevima Matije Vlačića Lirika

Povodom 500. obljetnice rođenja Matije Vlačića Ilirika predstaviti će se istraživanje na temu „Brendiranje Labina po Matiji Vlačiću Iliriku“, u sklopu kojeg je predložen novi kulturno-turistički proizvod. Uvodno su, kroz kulturno-povijesnu analizu obrađeni ključni događaji iz povijesti grada i poznate osobe, uključujući život i stvaralaštvo Matije Vlačića Ilirika. Nakon toga, provedena je analiza turističke ponude grada Labina te predložena vizija, misija i cilj brendiranja grada. U svrhu kvalitetnijeg brendiranja osmišljen je akcijski plan koji uključuje inovativne kulturno-turističke proizvode, manifestacije te kulturnu rutu, koja se zbog aktualnih okolnosti može popratiti i virtualno. U marketinškom planu, uz detaljnu SWOT analizu, interpretirat će se globalni turistički trendovi i odrediti ciljne skupine te marketinški miks. U sklopu izgradnje brenda, definirat će se proizvod grada te će se kreirati i dizajnirati marka grada, odnosno novi logo i slogan. Osmišljen je slogan koji najbolje simbolizira Labin i Matiju Vlačića Ilirika: „Labin cor Histriae“ - „Labin – srce Istre“. Slogan je na latinskom jeziku jer je MVI pisao na latinskom jeziku. Za kraj definirat će se ključne strategije potrebne u realizaciji cijelog programa te će se kod procesa implementacije predstaviti organizacijska struktura i tematski programi s ciljem povećanja prepoznatljivosti. U izlaganju će se, na temelju svih potrebnih analiza, podataka i strategija predložiti inovativni kulturno-turistički proizvod koji će sadržavati turu pod nazivom „Putevima Matije Vlačića Ilirika“, pomoću koje će posjetitelji imati mogućnost upoznati život i stvaralaštvo Matije Vlačića Ilirika. Kulturno-turistička tura umrežit će ključne atrakcije i kulturno-povijesnu baštinu Grada Labina. Gradska ruta objedinit će sve bitne kulturne i umjetničke punktove Labina: Narodni muzej u kojem se nalazi Vlačićeva zbirka, Palaču Franković-Vlačić, Malo kazalište, Palaču Negri s međunarodnim skupom te ostale lokacije. Ciljna skupina ovog proizvoda su osnovnoškolci i srednjoškolci koji će imati mogućnost u sklopu nastave povijesti otići na terensku nastavu u Labin i tu se upoznati s Matijom Vlačićem Ilirikom. Time bi se ujedno poticao razvoj turizma u Labinu kroz cijelu godinu, a ne samo ljeti. Posebna ciljna skupina su njemački turisti te je predviđeno ugovaranje suradnje s njemačkim turističkim agencijama u mjestima gdje je Matija Vlačić Ilirik djelovao. Tako bi se privukli njemački turisti zainteresirani za kulturu i povijest. Cilj izlaganja je predstaviti spoj baštine Matije Vlačića Ilirika sa suvremenom i inovativnom kulturno-turističkom ponudom.

Ključne riječi: Matija Vlačić Ilirik, Labin, brendiranje, gradska ruta

Mia Matijašević, Nikolina Žvorc, Karla Matić studentice su treće godine preddiplomskog studija Kulture i turizma.

Katarina Bratulić, Matteo Legović: Kulturne rute Vijeća Europe – Ruta reformacije

U posljednje vrijeme raste interes za kulturni turizam i ostale oblike turizma posebnih interesa, a sve u cilju odmaka od masovnog turizma. Kulturne rute pokrenute su 1987. kao dio programa Vijeća Europe, s ciljem povezivanja kulturno-povijesne baštine europskih zemalja. Kulturne rute Vijeća Europe promoviraju europsku kulturnu povijest i zajedničku baštinu te interkulturalni dijalog, a do danas ovaj program broji 40 tematiziranih kulturnih ruta koje povezuju i interpretiraju bogatu povijest Europe.

Ruta reformacije Vijeća Europe posljednja je certificirana kulturna ruta Vijeća. Umrežava europske gradove i države koje povezuje zajednička povijest reformacije. Pojam reformacija javio se u Europi u 15. stoljeću te u crkvenoj povijesti označava pokret koji je imao cilj reformirati Katoličku crkvu.

Cilj ovog rada je definirati kulturne rute i Ruta reformacije Vijeća Europe te predložiti novu dionicu Rute reformacije u Hrvatskoj. Svrha je valorizirati grad Labin kao rodni grad najpoznatijeg istarskog reformatora Matije Vlačića Ilirika te ga povezati s ostalim gradovima u Hrvatskoj koji su imali važnu ulogu u povijesti reformacije. Upravo umrežavanjem hrvatskih gradova i stvaranjem kulturne rute reformacije u Hrvatskoj, predložena kulturna ruta može postati dio europskog itinerera, odnosno kulturne rute Vijeća Europe, Rute reformacije.

Ulaganje u valorizaciju zajedničke europske baštine i kreiranje kulturnih ruta kao prioriteta strategija razvoja kulturnog turizma nudi mogućnost održivog razvoja na lokalnoj, regionalnoj i nacionalni razini. Valorizacijom i interpretacijom baštine reformacije te kreiranjem rute reformacije u Hrvatskoj i naše destinacije bi se mogle povezati s ostalim europskim državama i međunarodno afirmirati zajedničku europsku baštinu.

Ključne riječi: kulturne rute, Vijeće Europe, Ruta reformacije, Matija Vlačić Ilirik, Hrvatska

Katarina Bratulić studentica je prve godine sveučilišnog diplomskog studija Kultura i turizam Fakulteta za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli. Ima iskustva u kulturno-turističkom poduzetništvu, radu na projektima i volontiranju. Područje uže specijalizacije su joj posebni oblici turizma, razvoj Istre kao destinacije posebnih oblika turizma te marketing u turizmu.

Matteo Legović student je prve godine sveučilišnog diplomskog studija Kultura i turizam Fakulteta za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju u Puli. Ima dugogodišnje iskustvo s radom u turističkoj agenciji i nautičkim turizmom. Područje uže specijalizacije su mu razvoj održivog kulturnog turizma te upravljanje i valorizacija kulturno-povijesne baštine.

Danijela Grubišić - Europska baština hrvatskih humanista - Memorijalni centar Fausta Vrančića

Humanizam je na istočnu obalu Jadrana stigao već početkom 15. stoljeća, zahvaljujući blizini njegova izvorišta - Italiji. Prvi humanisti na području grada Šibenika bili su Juraj Šižgorić te Antun i Faust Vrančić. Život Fausta Vrančića obilježen je mnogim putovanjima u Ugarsku i Italiju, na kojima je došao u doticaj s mnogim velikanima toga vremena. Sva znanja i iskustva Vrančić je utkao u svoj rad te je krajem 16. stoljeća izdao petojezični rječnik "Rječnik pet najuglednijih jezika Europe" u koje je uvrstio latinski, talijanski, njemački, hrvatski i mađarski jezik. Osim navedenog, Vrančić je Šibenik zadužio i za Nove strojeve u kojima je skicirao svoje ili docrtavao tuđe skice izuma, od kojih je zasigurno najpoznatija skica visećeg mosta i padobranca. Vrančićev se život i ostavština danas interpretiraju u Memorijalnom centru na otoku Prviću. Centar djeluje od 2012. godine te na interaktivan način predstavlja Vrančićev život, izume, književna djela i vizionarstvo. Važno je spomenuti da je MC Faust Vrančić sufinanciran iz predpristupnih fondova Europske unije, što čini jedan od prvih primjera iskorištavanja europskih fondova za kulturne svrhe.

Ključne riječi: humanizam, Šibenik Faust Vrančić, Memorijalni centar

Danijela Grubišić studentica je diplomskog studija Kultura i turizam na Fakultetu za interdisciplinarnu, talijansku i kulturološku studiju. Voditeljica je projekta "Šibenik, grad književnosti" koji je sufinanciran sredstvima Europskih snaga solidarnosti Europske unije.

